

St. 3.

V Gorici, 19. januarja 1883.

Tečaj XIII.

"Soca" izhaja vsak petek in velja po polni prejemanju, ali v Gorici na dom posiljanju:

Vse leta	2. 4.40
Poi leta	2.20
Cetrt leta	1.10

Pri ozemilih in tudi pri „poslovnih“ se plačuje za navodno tristopo-
no vrsto:

8 kr. če se tiskajo 1 kraj
7 kr. v dve v 2 kr.
6 kr. v tri v 3 kr.

Za večje šteke pa prosteno.

SOČA

Ljudske posojilnice.

Kaj nize luči zoper "Soca" pisati o tej stvari, kateri je uže dovolj razpravljala, kaj nima dragega gradiva za napolnjenje liste, bi moral te ali oni ugovarjati. In vendar zoper poprinenim za paro ter o tej silno važni stvari pisanji želju, ker estanovno ljudskih posojilnic na obeh kredit smotram kot najpotrebitnejšo in tudi najkoristnejšo pomag način kmetovanju in obratnikom. Res bilo že zlivati vodo v magje, ko bi hotel navajati zoper uroku in itemeljovanju za to kolijo jušne potrebe. Povsel se ustavnjujajo taku posojilnicu: po Štajerskem, po Kranjskem celo po Koroskem; tudi mi so nismo zaostali. Ali res nasi kmetje tako izvrsto bogatijo, ali se jim res tako dobro godi, da ne potrebujejo večas našnjega posojila? Dvamini, da naravnost trdim, da ravno nasprotimo je. Preoprostoma so v zadregi tudi pošteni, varčni ter skrbni kmetje ali gospodarji, ki zabudejo v dolgov. Ker so najdeje nagle pomoči, ali pa morajo prodati pridelko, bodisi žito, bodisi vino itd. tudi če je cena datčne ne blizu takrat se tako užika. Eta so gudi obtrukcion, ki morajo v sili svoje izdelki pod ceno prodati. Ali si pa zmore ubogi gospodarji potem ponavljati, da mora svoje teda pridelano blago skoraj zavreti. Nikare niso ugovarjati, da ni tako res; da, res je, ko goni davkarja kmeta, ali upnik za obrestit ali celo za kapital, hiti ta proužiti in pogostoma ne najde takrat se kupca za doletno blago in ker mora na vsak način imeti denarje, pravi blago za kakoršo koli ceno. Veliko je na tem težje, da gospodarji umo ali sploš zamore uspešno za dobro ceno sprečijo pridelke, tu pa bo tedaj zamogel, kendar ga dolgovi ne tarejo in ne gošt našna sila. Kje se poleti še najde dobra vina, kjer staro žito, morda v hrani ba-gatina ali saj nezadolženega kmeta, kateremu ni treba hiteci s prodajo blaga?

Zoper drugi ugovarjajo, da s takimi posojilnicami se maloskrbiščno kmetom zoper odpre uova pot delati dolgo. Teme zoper ugovarjajo: naj ima posojilnica medsebojno zvezlo in svoje zaupne može, ter kar-kor sem dovolj razjasnil, ozek, in preveč delukrog, ter odbor pozna, kateri so more zaupati in kdo je vred medsebojno podpolue.

Največ važnosti 21. meje pa je skušanja o uspehu drugih takih posojilnic, in čeju uspevatu takih ustavov: še ena izmed toliko posojilnic ni presada, vse se vrlo dobro spomembajo ter izvrsto služijo narodu v

korist. Ena uže več let delajočih kmetijskih posojilnic je ona v Š. Jakobu na Karoškem in iz "Miru" podajamo članek, ki popisuje voleteslastno delovanje te posojilnice, ki je uže nelnaravno veliko koristila dotični pokrajinu.

Poglejmo, takó pljo "Mir", na njena denarja opravila v minuti dvestih letih. O tem času je imela posojilnica prizivkov in izdatkov t. j. denarnega preneta ne mnogo manj, kakor tri milijone raijnih, namreč 2.610.680 gld. To je za naš slovenski kraj, kjer je zmaja takoj za drobno razdeljeno, da nimamo v nejščišči velikih poselstev, kjer živi veliko ljudi čisto brez posestva, neznamo velik, bi rekel neverjeten znesek. Ta pa naš kmetijske razmerje volitvenik denarni premet govori sami za se, posedno če vzamemo na misel, da so posojila skor in skor lo maš, našim potrobljnim priemerom, da našje posojilo tisoč goldeinarjev ne presegna. Posojilnica je toraz našim krajem nestabilne pomoči delila, velika in veliki posestev prodaja resilo, tvarčen v tvarčen skrbli in tisk skrbjalci, ali odigrala v maršutkerium slobotnega občajnega otroka in osušila. Posojilnica jo toraz prva dobročinu naredi doline.

Za prvo leto njenega obstanka izkazuje, letni račun čez 80.000 gld. preneta; drugo leto se jo posredovali pravni 114.000, trdijo pa mu 166.000, četrto leto čez 221.000, in v podobnem meri naprej tako, da smo imeli tekotega leta že čez 449.000 gld. posneta. Udoj imajo v posojilnici vložki za 52.069 in nadvožilo za 72.381 gld. toraz včas vklj čez 124.000 gld. Razen tega posujejo posojilnica svojo matico ali rescevali tem, ki steje nekaj čez 5000 gld. in inventarji v vrednosti od več sto gol. Ker odpado po preverjenih družbenih pravil nekaj davnka, boda matice čedajoči bolj napredovali. Posojilnici stoji toraz na kropkih nogah, zato zaslubi po vsej pravici tolko zaupanja.

Ud, kateri izposjuje na svoje posestvo, — posojila se dajejo samo ulom, — plečati mora na leto 5 gld. obresti od 100 gol. dolga, ravno tako na zalogo; kdar pa junije denar na maznjico, plača na leto za posojen denar 6 gld. od sto. In ravno posiljati na menjico kažejo se za varčnega in natahovanega kmet-najbolj ročna in korista. Treba mu ja sama enega ali dveh zamožnih sosedov za poroka: tu odpade toraj dragi notar in sodija; on si v resnici prihrani denarja in zanudo časa. Za nekaj mesecov ima na denarju žito, pitalo, ali plenimo živino in vse je zoper povrnemo. Vendar tega se je 1882. izpusdilo na me-

nje čez 88.000 in na posestva samo nekaj čez 4000 gld. Dosle je izposodila posojilnica na posestva in dala vplasti v grunatu bukve vsega skup čez 36.000 gld.

Ker imamo v našej kredi tako koristno napravo, ne posabilimo sparsi pri vsejki prilnosti, negovljajmo k pristopa spredi, kateri še niso uje, vplastimo v posojilnico tudi svoje otroke in vkljujemo za njše vasko lotek kak krajcer, kar boda princelo v majih letih lep zasek in obraščeni bodo imeli kaj v rokah. Vsek gospoder naj nagnanje k sprašjanju in pristopu tudi svoje potre, blagos in dekle, da bodo na stare dni bolj lahko živel. Pri vsakterji prilnosti: pri veseljih, v krvah ali tabernaklu, pri kupovanju oblike, na poti kamor koli se lahko kaj prilivaju. Pri takem razvajjanju nam s časom ne pojde tako primoto kakor doš, posnamujmo v tem kot izgled male mljene očake. Njiju je kaj boljši bio, vedeli videti tega, ker so bolj sparsi lu ob medeljali lu praznikih lepo doma ostajali.

Morda taki odvidni Izredni veseli vendarje omelijoči trič arca prepročali pušči rojakov in pravkov ter jih navdušijo, da takoj sedaj o simkem danu brez odlga pristopijo posojilnici, ki se uvoju na Goriskem.

Kedor res ljubi svoj rod ter srečo svojih ruščkov, so edokdaj se odlikujejo tem, da delijo za blagor avtoge bližnjega, za občino blagostanje, kajti istočas je srečen nekaj naprednju tudi v dalečem osiu. Nared pa bo hvaljen za tako resnično domoljubno delo in bo odlikoval z udanostjo in navdušenjko svoje zaslubne mesec, katere s tem pozivljamo, da hodijo krepko po zabitosti poti.

Fr. Povle.

Povodenje novega škofa Poreško-Puljakega milosti. in prečast. Alojzija Matija Zorna

vratio se je pret. nedelje po navadnom obredu v najlepšem redu. Sicer vremo ni bilo prav ugodno, ker je zjutro nekoliko deševalo; mraz in burja, ki sta prejšnje dni troško nadlegovala, tudi nista še bila poselula. Vendar je prislo veliko ljudstva, ne le iz bližnje okolice, ampak tudi od daleč, čelo z Kraso, doči do gledal redko in glajivo avščanost; posebno močno so bili zastopani Predenci, domačini novega škofa. — Svedanstvo privlača se je ob 9. udi, ob kateri

LISTEK.

Rimske toplice pri Tržiči (Monfalcone) pa Diomedov tempelj na stiku pred ustjem reke Timav.

August Breznik.

Uže rimske naravoslovec in vrči pisatelj Pitui govorja v svoji knjigi "Historia naturalis" kako počivalo in prestarih toplicah mej drugim to je: "Topia, gorika voda vrči iz kamenitih tel, na malen vodo v jadranskem morju, blizu ustja reke punavice, imenovane Timav." — Verjetno je, da se je svoje dneva reka nazirala "Dumava" ali "dumava voda" zavoljo bliahip ali separativ mehnerekov, ki se nad ajenje prవrščino v podobi dume, megli narejajo in zbirajo, kar nam najboljejša opazovanja in dokazovanja sprečujejo.

Plinij piše nadalje: "Prefudna voda topic ima že to lastnost ali posebnost, da s plimovanjem morja naraste, pri njega odseki pa naravno upada". Last-

nost plimovanja in upadanja se je obrnila do danšnjega dne, dasiravno je sedaj gršek ali morska skalovina pojedina združenja s celinsko zemljo, tako da ona valovite struge Jadrana se v to isto stano, ki je stureden nespretni. "Contra Timavum unius insula parva in mari est, cum fontibus calidis, qui pariter cum aucta mari crescent magnitudine". C. Plinios, Hist. Nat. lib. II. cap. 105. In dalej: "Quare ante ostia Timavi (aque) calidarium fontibus cum aucta mari crescentum." Lib. III. cap. 26. Sedanje poslopje, pripravljeno za kopali, leži neposredno na izkrivljeni casti, ki vodi na Trsta v lepe Goricu, in ju okoli 500 krovakov oddaljeno od morskega breha. V času, ko je bil bližnji drugi Riu (Aquileja, Oglej), v najlepšem svojem cenu, so bile naše toplice zavoljo njih zdravilnih močij na dalek in na široko znano po tedenjam rimskem cesarstvu. Velike, sijajne poslopje so v onej dobi obokljavala (obdelala) vrtlec in krasila tamošnjo, divno okolico. To nam avščedno inkopeni deli korigi, kateri so okrašeni z mozaiki, krasine in umeteljno izdelane uravnortne plošče, spominski in zahvalni kamni visokih osoh, ki se na tujibujenega zdravja iskale in ga tudi večjelj zedobito. Doljši starci novcev in modali se je našlo tu in v bližnjih okoljih: da, celo olovni cevi, ki so svoje dneva napovedale vodo za razne strani v manjša kopališča, so izkopali, na katerih se dajajo slodeča mnogo ponaučne besede: "Aqua Dei et vita" (voda božja za življenje).

Ko je mogozna Akvileja zapela v last pokonč-

jodi roki divjih hrasnih barbarov, zadeba je ita usoda sami par ur od omčenjega tržačega mesta ležeče toplice; čudovitveni vredec se je porogbil pod posipom in podrinjanjem nekdajnih stavb: žalostni ostanki, ne-mreje nekaj, da je zaviljavajo. — Nekdajšnja imenitost tega kraja se je popolnoma porabilila. Še le 1. 1433., skoro tisoč let po Attili, jo zauskal Nani, tenujti tužilči župan benciske ljudovljade (republike), izkatati tužilči toplice, na katere je bil opozoren, kater se navadno misli, po zapiskih, katere je bil včasih v Ptuju. — Nantij se je tudi posretel, da jih je zvorič svetu odkrit. Ukaže napravili okoli vrteca novo kopel, dolgo 80' in široko 10', v rabi trpečemu closteru. Kopel so sedaj stoji v nabiraju ali vzprejemljeno vole; spomenika plošča iz iste dobe, vsidena v steno sedanjega poslopja, podeljujejo to poročeno majhno. Napis je:

MAGNIFICVS. PRAETOR. FANI. FRANCICVS. AMATOR. JUSTITIAE QVI. DONA. ET. AMARVA. ET. HONOR. IMCVTA.

IVSTOS. DILEXIT. CUNCTOS. DWLCHESIMUS. REKIT.

FALCONIS. MONTIS. PORTVM. RENOVANDO. SALVTIS. HIC. EUNDAVIT. OPVS. FELIX. MEMORABILE. CYNCVIS.

MUNDAVIT. FOVEAM. STYDIOSK. FREE. CORRUPTAM.

HANCA. CONSTYTUT. ALM. PERDITA. DIONE. PROVXIT.

YDRE. PARIS. YNCTVS. SPLMIDENS. SVA. MAXIMA. VIZZVA.

... MILIESMO. QVADRIGENTESIMO. TRICESSIMO. TERTIO.

(Le 1433. je župan Franc Nani popravil tržačko loko in zaslužil kopeli ter si je postavil s tem najlepši spomenik.)

* Pliko stojí mestu besede: "ANNO".

Pia.

so se pripeljali pretčasni gg. skeje. Cerkev je bila žer in čez natačena. — Pred cerkvijo takali so vterasel s svojim predsednikom pl. Catelijem-jem, da so skakali časi novemu škofu, ki je častni ud vetrancev. — V cerkvi je takala stoma dahošččina z bogatimi, profesijski zemenci, velike mestne dahošččine, pa tudi iz bližnje skolice, nastavljajoči v dveh vrstah od včasa do predstojnika. — Pri slovesnem vodenju bolj je novopovečenec na strani prvega, kneza nadškofa, pred njima mlečljiva škofa triadki in krški bolj zvestnika. Da so bili včas obrušeni na novopovečenca in na izvareno čestitljivega kneza nadškofa, ni treba opominati. — Pred predstojnikom v poslovoma stola bil je oče novopovečenca, sveti pa je krepki starček 78 let, posestnik in spokojenčki očičnik v Pervaciju, ki je redko veselje učakal, da vidi avto loga ljubljencev, kakor se posvečenec v skofa. Ni bude, da so ga včas sv. obredov obilne delne polivalne. Zvezava obeta bil je drugi sin, ki je na domu, brat novopovečenca, pa dva vraka. — V predstojniku bili so načrti triadki namestočnik baron Depretis in dva zastopnika poromsko-palajske županije; po cerkvi pa je bilo videti manjše oddihovcev obeh vescic in stanu; oddihovne predstave so imeli: deželni in okrajni glavarji mestnički, predsedniki okrajev sodnije, poveljnik veteraniči i. d. Še obreda posvetovanja ne bomo pospevali, ker je "Sota" že storila pri zadnjem posvečenju krščnega škofa, milostil. Fr. Feretič-a. Glavni del sv. obredov je pri sv. madri pred evangelijem. Kdo je kojdel videl posvetovanje v škofa, bo razumel, ko povrati, da je bilo veselo srce do soli ginenjo, ko je gledalo včas zmanj ponosnost in poboznost novopovečenca.

Drugi dan volitvenik deli cerkvenih obredov bil je pri konci sv. mesec, ko se je novopovečenec umestil na škofski sedež pred alarja v škofski opravi. Vsako srce se je pri tam pogledi razveselilo in sicer toliko več, ker na Goriču v goriški nadškofiji, ki bi se ne veselil, da je bil novopovečenec povzdriven do te višoke funkcie. Preverilci knezenadškof je opraviljek cerkvenopravilni dežaj čvrsto in spretno pri vseh svojih 36. letih. Bell smo se pred posvetovanjem, da se ed oddeleg opravila utrdili; ali ko je bilo vse kučano, ni mu bilo brez trudnosti in upeljanega.

Pomoljivo je v davnjeni mil. novopovečenca to, da je bil rojen 13. januar 1854. na praznik Imena Janeza Krstnika, in da je bil prav tega dan mališka posveten 1. 1857. med tem ko je prvo daritve opravil v lati praznik Imena J., in da je bil slednje še v tisoč postevem ramo za praznik, katerga si je sam novopovečenec izvolil. Tako je novopovečenec pokazano, pod katerim znamenjem juna se bojeval v svojem tradicionalnem dostojanstvu, in tja ima zavetja kraljev v težavah škofovskih opravil.

Popolodne je bil ob 2. urah sred v nadškofski dvorni, povabljivci so bili dostojanstveniki duhovskega in svetinskega stanu, skupaj 28. Navzoči so bili 4 škofi, triadki namestočnik, dva zastopnika poreško-palajske županije, deželni glavar goriški, 8 pravici in časnih kanonikov, med njimi tudi znameni predsednik okrajev sodnije in c. k. okrajni glavar, predsednik veteranskega društva i. d. Prvi napomilko je preplet izpeljal novopovečenca na sv. Očeta Leonu XIII. in na preverilca cesarja Franca Jožefa, drugo pa na nj. pravzračnost kneza-nadškofa kot posvetovanca in drukvatega dahošččnega občata. Sledila so potem še 4 napomitke.

Začet je prizredil, kaj društvo novopovečenca na čas lepo slavost v polici grofije Matilde Coreniovke. Navzoči so bili novopovečenec, škofa triadki in krški, c. k. namestočnik baron Depretis in včasoma sv. gradišča, ki je bila pri naziv, vrhu tega pa je manjše oddihovne gospode objejga spola. Med drugimi točkami bila sta dva gospoda, Italijanskega je imel stolni prost, usg. dr. Valensi, ki je s svojo lejkojino spremstvo popisoval ostebne krepkosti posvetenca pa tako, da se bila lepo ovite in ne na-

koj po srečni najdbi se je slava teh toplic krogom širila teko, da so si skoro stara ime in veljavne zadobile. Henrik Palladio, liden pišatelj, ose, dobre, pravil, da v te kopeli ne zahajajo le domačini, in bližnji zdravja iskat in krepčati, teatrje da tudi tujci iz nobjih oddaljenejših krajev Germanije dohajajo tu sem na južne obale v toplice, ki pokrepčani na telesu in dušu zadovoljiti oddobajo. Dandaneva se slava toplice odločito razširila in število obiskovalcev naraste od leta do leta. (Glej: Die Römer-Termen von Monfalcone. Von Dr. Ferdinand Tamburini in Il bagno termale di Monfalcone. Id.)

Nekolikor oddajen na telo klasicnih zamenitostij nahaja se v jadranskem morju, pred ustjem reke imenom "Timar" (dandanes od napisila ljudil imenovana Šenttimarska voda), malo ostrv, na katerem se je v starem veku naložil krasen tempelj, ki je bil posvečen trojankemu junaku, polubogu Djomedu, katerem upodabljači starogrški in latinski svedetek. — Temu posvečenemu junaku pripisujejo tako bogastje in obredje, kakor tudi so opravljali Staroslovenski in čast avto loga, poglavari v gospodarju sveta, Svetovita v Rhetri ob Jezeru na Pomoranskom in drugod. Te, kar je bil Jupiter Rimljancem, Zens Grčem, bil

ravnost povedane. Slovenski gorov je imel prof. Andrej Marišič, popisoval je življenje novopovečenca ter razložil, da se tege dne vesele val Gorican, posebno pa Slovenci, ki ga imenujejo svojega najboljega rojaka.

Po končani slavnosti se je novi škof zahvalil za prijatelje slovensosti, je počival našem društva, česar nad je bil od prvega zabetka, je priporočil, naj bo delavo in vatranno, naj se širi vedno bolj, da bo blagoletno vplivalo na prebivalstvo, naj se dela razločka med narodnostmi, ampak naj z enako ljubezni objema Slovence in Italijane, kakor do zdaj, ker pred Bogom ni raznoka, kakor je slovenski gospomin, med narodom in narodom, ampak vti se e naki. Vsi navdih so te besede stojale poslavali in so jih glasno odberavali z besedilo in z rokami, ko se izvrganje.

Drugi dan popolnovec so napravili čake sedeže nočne nezdre, pri katerih je bil novi škof nekaj časa kateketa. Gojenke so izvrstane in v splošni pravilo izvrstile var točke dolgoja sporeda, ki je obsegal: five podobe, petje in deklamacije v petih jezikih. Navodni so bili jasni zakonljivi in izpeljivo vseh teck. H kocet je se poklanjal novemu škofu petje in poklicke skafije, ki so ga prosile blagoslov.

Za slovensko priliko škofovega posvetovanja je zlomlji goriški Storimer sonet v goriškem surščem dalmatiku; bogatovesni Faidetti pa en sonet v slovenščini jeziku. Tudi na rojak Jakeslav je sklopil pesmico v čast novemu škofu; prostor nam ne pripušča, da bi jo nastisali.

Dopisi.

V Goriči, 18. jan. — Danes je imel odbor slovenskega političnega društva sejo, v kateri je obravnaval to, kar mu je uveljavljen po sklepki občnega zboru. Sestavila se je prošnja do deželarja šolskega sveta za napravo otrošjih vrtov v Goriči in peticija do vložnika ministristva za uk, da vpelje posbeno tečaj za vrtuarice na Gorišči; izobraževališči, v katerem naj bi bil zdržan slovenski otrošji vrt. — Pregledal se je tudi imenski in so se postavili poverjeniki za različne krate.

Vsebi nas, ko moremo poročati o živalnem gibanju oborovom, pa vendar ne moremo svojega znenja prikriti, da othor ne bo mogel veliko opraviti, ako ne bodo podprtli marljivi poverjeniki po deluhi. Prav je in neobhodno potrebovan, da v sredisti gorišča, ki ogrevata na vse strani; ali egeju mora imeti potrebljeni poti, po katerih razposilja svojo goriščo do najdaljših mejuškov. Take primerne poti so poverjeniki, ki posredujejo med oborom in med državnim.

Preprfan smo, da gospodje, ki so bili obdarjeni za to častno in vplivno mesto, prevzemajo ravnateljnico, ki ljubezen do narode tiste situacije, ki so zatreple z tem poslom. Za narod delovati je lepo, dusi kdo včasih zarad tega gleda gedo. Z zadrženim trudem se da veliko doseč; ačko pa vsakdo le na drugrega kaže, se nedelavni vasi in se ni se ne zgodil. Torej, rodujbiti, ne boje se dela; oklenite se "Sloga".

Poverjeniki bodo sprejemali tudi oglase avnih udov in jih bodo naznajnjali občinom, ki jih bo sprejemal med društvaške.

V Goriči, 15. jan. — Zadnjih sem. Vam pišel, da sem zapuščil v "Corriere" prikrito delo, da bi se slovenski narod krčil in da bi se mu marsikak sin izmenjar. Dnes Vam morem poročati, da je "Corriere" to svojo mesto v št. 3. od t. t. m. tja je zarezek in delo po mestnem starostnemu, nač svojo moč v to porabi, da se zapreči slovenski otrošji vrt. Proti otroštemu vrtu, ki ga nazareava napraviti politi-

je Svetoštir. Staroslovenora — Po raziskovalcih svetovske prošlosti Svetovit ni bil drugo, nego posvetljeno solnce, ki je izvir vsega sveta.

Diomed, poboručen juhal ali stalin pisatelj, se je bojeval pred Trazo, uj si je prislušal in tej znameniti vojski s svojim nemavnačim junakom nevenljivo slavo, katera poviča sivi Homer. Kotor prepevja Schiller, eden največjih ljubimcev nemške muze, v pesmi "Znaga pir", bil je Diomed tudi solnik in njega svet se Argitki kaj radi poslušali.

Ker presegam mož ne sluji,
Nikdu ne vpre otčet,
Meni v misli Hektor sunuje,
Diomed izreča vimes;
Ou za doma blešč in prava
Je končal končan dul; —
Zmagu in naj večji slava;
Njega lepsi cilj časti.
Za domači ki svetila
Se borilci epi v pogin,
Cesovražniki tudi sin
Ga pravedno v diki viba.

(Konec prih.)

tično društvo "Sloga" na vč list drugega leka, ka, da spominja goriške mestne očete na nekajšiu potopljeno dunajsko občinsko zborni, ki je nasprostoval češki ljudeški šoli na Dunaji. Tako delo so torek zadržali goriščki slovenski renegati in počela žejati združenju tajev, da nasvetujejo mestnim očetom, naj dobro premislijo vse razmere, predno dovočiti proti državnemu postavu.

Potujčevanje slovenskega naroda je nemiravno; temu naj bi pristi deloma v okom slovenski otročji vrti; tudi renegati ne smerejo trpeti, ker hotejo, da naj se potujičajo, naprej, kakor do zdaj. Kje je oruha, kje je pravčinkljivost, ko tako govorijo? Na kaki padigri se slovenčki ominka, niko ne pa podlegi maternega jezika? Kdo tegu ne pripača, naj se govori, da milka in uti, on politizuje in prestavlja mejnike narodov, kar ja v Mojzesovih bukvah pod ostre kazajo preprečimo.

Ko so goriški protestantji napravljili svojo nemško ljudeško šoli, kdo jim je branil? Nikdo, ker to bi bilo proti državnemu postavu. Zelo pa, ko hodoči Slovenski vosteni ostanovili otročji vrt, kjer bi se zbirali malci otročki roduških staršev tista čas, so se oni pri delu, da bi se nadzorovali, odgovarjali in po njihovi starosti podučevali, vpije goriški list, naj se utvar zbrani.

Mestnino obetom svetujemo, naj se držijo postavu in na ne pasijo in na naše renegate. Renegati ni verovati; kakor so presekli od nas k Italijanom, tako bi znali nadreći in marsikak drug skoli. Domovča zgodovina zadnjih 16 ali 20 let nas uči mnogo o tokem skakanji. Nekateri skakali celo lahko pokazejo, zakaj so skakali. Na rešenje iz pravčice Italijane zapuščajo, da ne hude nasprotovati pravčivim in postavim našemu zameranu, da bomo živel, kakor do zdaj, v miru in v ljubezni drug z drugim. Vlado pa opominjam na naše renegate in na nomit, ki ga oznamujejo; vlasta, kateri je skrbeli za mir, naj zapredi renegatov z naprave slovenskih otrošjih vrtov po vsem Primorskem in s postavo, ki bi določila medusobne razmere raznih narodnosti gledi juče rabe njih jezik. S pravimi goriščki Italijanti stare korenike in postenosti je lahko izhajati, le renegati z nimi, katerimi tujej in na preči zapeljih domačinov delajo peko, kamor pridejo.

Z Banjšči, 6. jan. — C. k. okrajno glavarstvo v Goriči je bilo dodelilo s posebnim odlokom, da 6. jan. od 11. ur zanjura izvede velbosložni gospod c. k. dvorni svetovalec baron F. Schibach, okrajni glavar goriški, arhitrivski križ krouz za zasluge zasluženemu osnovenemu županu v vremenu narodnika Jožetu Hamarju. Dotični odlok je tečal celih osmih dni in kampliški pesti, tako da je prispel 6. januar in da je prispel g. glavar na Banjšče, ne da bi bil kdo za to redil; zato je bilo slovensko dejanje preloženo na čas po popoldanski službi božji. Gospod glavar je bil pri večernicah pred altarjem in je dal občinjarjem s svojim vedenjem prav lep izgled.

Ko je bila sinžra božja končana, se je zbrala šolska mladč in pred cerkvijo okoli cesarsku zastavo in je stopil velbosložni gospod čez prog, spremljen od c. g. vikarja in župana, pomikal, sa je celo občina prvič soščenski poslopju, kjer se je imela slovenska vrtišča. Šolska soba je bila načrzožda ljudatva prepaločena. Gospod glavar je v kratek slovenskem govoru razrazil čaren in potom ponovil svojega pričel zaslužnega moža.

Zlajči poprime za besedo c. g. vikar in jačim dogodku primeren, jednat gor. Na to zapojejo šolski otroci cesarsko pesev tako lepo in gulinivo, da jih je g. glavar včutno počivali. Med vsem tem optvilenim in tudi prikoli so topici in zvonovi so obrnali pritikovšči v novem zvoniku, za kateri je bil dal prevesti cesar 300 gld. Po kontaku slovenski in šolski sobi bi je obred pri g. vikarju. Se le proti vedenju se je odpeljal visoki gospod oszaj v Goričo. Ta dan ostane naši občini v vaduem spominu.

Iz Grgarja, 16. jan. — Le majhen je kos crvenega zemlješča, ki leži ob grgarski cesti, ki pelje iz Bratč, in vendar proučuje veliko pisarno g. Kuzovu, g. J. F. in deloma tudi ekvinskega oskrbniku grgarskemu. — Ko prebiram dotične dopise, mi prihaja na minci Adama in Eva, ki mesta dodeli križa pregrška, ampak sta krivo zvrečala: prvi na Eva, druga na kačo. Tako tudi tukaj: g. Kuzov dolži g. J. F., da u ceste razširi; g. J. F. dolži pa ekvinsko oskrbniku v Grgarji, da ekvino zmagre, ker ni dalo pisumnega odgovora, ekvino oskrbnikovo spet se brani tega maledi in ga zvrča na ekvinski cesti v obor, kamor se resinci spada.

Ako bi bilo ekvinsko oskrbnikovo grgarsko vedenje, da cestni obor goriščki potrebuje na vseh način pism in en odgovor, narodni in bil na Dunaju 5 solidor pergamenta, svoden potat pa bakreno okroglo ščitko. Na pergament bi bilo zapisalo s čevelj vagonimi črkami svoje dovoljenje v odstop zemlješča, svin-

Dalje v prilogi.

Priloga k 3. štv. „Soče“.

čeni prečat bi bilo pritišnilo na vse štiri vogele perga-
menta, kakor se pritiška na debelo nit, s katero so
šivani žakiji polni tobaka, bakrena skloča bi pa jasno
branila, da bi ne priča zrave muha, ki ne pozna
razločka in pomena različnih hibnih delov. S takim
dokumentom, ki se da na hrbitu nositi, bi bil
mogel začeti cestol udhar goriški kupati na pro-
dajem zemljiski brez strahu, da ga ustvari poljski ču-
vaj ali da mu odnesre matike in pikor žandarska pu-
trula. Žalibog, da cikveno oskrbištvo gergarito ni
prišlo do tega važnega spoznanja, ker je imelo opravi-
ti s tem, da je oborovinama poolačetencemu sveto-
valo, kako naj se deli lotina, da dobita privoljenje
od crkvene oblasti, da je se stavljanju in do viši crkve-
ne oblasti vloženo priložen in tem oziru od svoje stra-
ni prav gorko priporočalo, da je ugodni odgovor, ki
je bil dan mi to prošnjo, pri prvi privoljenosti enemu
od gekovca ustremno naslanjano. Crkveno oskrbištvo je
bilo tiste misli, da, ako ne kdo toliko trudi in doseg-
luke reči, kolikor se jo ono za razširjenje ceste in
za potrebno privoljenje, se ne more dvomiti nad njo-
govo resnično voljo glede te stvari. „Soci“ dopisi
so mu odprli oči, da njegova misel je bila kriva, pu-
polnoma kriva, ker je bila zapisana le v njegovem
duhu, ne pa čim na belini, kar je edino in edino
veljavno. Crkveno opravnivo mora tedaj pripoznati
sveto križo, ki obstoji v tem, da je delin in misli-
lo, kakor sodijo in misljijo pametni ljudje, da je se
ni spomnilo, da stoji v devetnajstem veku, ki ne živi
od besede, ki pride iz poštevnih ust, ampak od papí-
rja, s katerim se da poč kurit.

Dasi ne more crkveno oskrbištvo te velikanske krivide od sebe odvrati, mora se mu vendar priznat
pravica, da ima tiste okoliščine navesti, ki zmanjšujejo
njegovo krivico. Takih okoliščin bi smelo dve
navesti, kateri bi se v obliki prušanja tako le glasili:
1. ali je cestni odbor goriški pravice zahtevali
od crkvenega oskrbištva ustinen ali pismen odgovor
na svojo priložen, da bi oskrbištvo odstopal za cesto
potrebni avet pod gotovimi pogaji, prednoje je o
tem sodbo izrekli v sva crkva oblast?

2. ali je cestni odbor goriški zahteval kolaj pismen
odgovor od crkvenega oskrbištva na imenovanu prilož-
njo, potem ko ga je viša crkvena oblast izrekla svojo dolobdo? Ako je cestni odbor
goriški prej storil, je po našem meniju storil nekaj,
na kar mu ne gre drug kot začinkaven odgovor. Ako pa drugega ni storil, potem na venu, kako bo dokazoval svojo resno voljo, da naj se širi gergarico.
Po našem meniju bi bilo najbolje, da piše cestni
odbor crkvenemu oskrbištvu in da ga prosi določenega
odgovora, da je vobar na kouji in sime ponosno klicati: bi,
ali nisem rekel? kdo je kri? crkveno oskrbištvo.
Ako pa dobi cestni odbor uže za dra ali za tri dni
ugoden odgovor, nad katerim ni dvomiti, naj preklicje
odloči dr. J. F. od 28. marca L. I., naj najma par
kopafev, da naj crato izdelja, potem bo končno prepričen.
Za naprej naj črsto ceste zida, da ne porovejajo lju-
dice, da v „Soci“ku muna lov.

Iz zahodnih Brd, 10. jan. Do 6. t. m. sueli
smo tudi gorko toda premokri zimo; mnogotere
cvetlike so se do 7. na prostem cvetile, razen zeljšča
(solata, redit 1. t. d.) lepo zelenila. Izredno dve na-
stopi pa tako silen vrzel pisi, da je vse življenje, ko-
je se ni v ahrambe poskrilo, vodno pomorni.
Človeku se sili v spomini tužna pesem slovenska: Kje
so moje rožice pisane in bele? —

Eureka otobzno polustanje počneče slovčka, ko čita o
takli pobojih med mladimi ljudmi, kakorsce ste po-
pisali v 1. št. t. I. Sram me je, ko sluham takove
zrevite reti od naših slovenskih ljudij! Nekdaj ni bilo
tako; slovenski fantje so bili drugim v zgled poste-
nega govorilja. Kje so se nekki tega mesarskega
meničevanja naučili? — V deželi „delle vendette“, od
koder prihaja med uss brzavrska kvarnini mrizi.
Kako potrebujejo toj letenje Slovencev od lastkih
kvarninih elementov! Potreba je tudi ojetrejo polici-
ja za kriminare, zlasti ne samostah. Potrebuje so oksre
kasni za prestopke policijskega reda. Treba je stro-
gosti od sušanih občinskih in sodnjaških uradov. Treba
podruka in šibe, da se hudojiblo ukroti! Bog da tudi
neče nove leto! Zdaj pa čudite se modroči veljav-
nega uda naše c. k. okr. sol. oblasti, ki je hotel pri-
držati etako smutni krimi našu prostor za zelo! —
K sreči je komisija ta načrt zagrlja.

Kahal, 10. jan. — (Poslavljene) našega župa-
na Franceta Matuša z viteškim krizem reda Fran-
ca Jožefovega vršilo se je dan 4. tega meseca.

Dan je bil krasen, kakorske letotočna zima že
naj videla. Na vse zgodjej je plapoluda na sivem sta-
rem stolpu g. Ščeglove hiše na visokem drogu mo-
guduča ruteče-modre-bela zastava, katero so kupili
kanalaki tržani o pribodu Njegovega Vladičanstva pre-
svetlega cesarja. Ravnino tako je bila občinska črno-ra-
mena cesarska zastava na stalnem dolgem drogu sre-

di trege razobesena ... mnogo drugih zastav je klin-
čalo razna postopja. Okoli poldne naznani mogočni
gron topičev, ki se je razlogi po vsej dolini, prihod
cesarjevega namestnika, c. kr. dvornega svečnika, na
barona Reichenbacha, kateroga je odobrila starostva ča-
kal na vlahotu tukajšnje dekanjske hiše in ga je spremlj-
en krasna okičanina večo po stopnicah v prvo nad-
stropje v veliko dvorano, katero je bil c. g. dekan
za slovensost razdoblju prepusl. Ko je poldan
odzvomi, pristopi cesarjev namestnik k mizi, položi
red in diplomo na njo ter proti zraven njega stoječemu
mimo odlikovanca obreza po kratkem jedernem čisto
slovenskem nagovoru priprem zlati vitezki križec Fran-
ca Jožefovega reda na široko prsi krepko in visoke po-
steve. Med tem čimom svirala je za to slavost na-
lačč pozvana goriška mestna godba cesarsko himno.
Na to se gospod župan lepo zavilil in krepkini glos-
soni in tudi v lepi vnočanjščini gospodi baroni c. na-
meštniku, prostec ga, da naznani Njegovemu Vladiča-
nstvu presvetemu cesarju najtepočnej zaključi za častno
odlikovanje in izraz popolne udomljnosti in zvestobe. Za-
vezali se potem celemu starostvu in vsem omni-
ku, ki so ga v svojo navzočnostjo pri odlikovanju posa-
stili, ter pozove naposlед vse k gromovitom klicu:
„Bog živi našega presvetlega cesarja Franca Jožefa in
vse Njegovo rodovinu!“ Na to zaduni vltavni, gro-
mavit: Živio! Živela!

Potem se obrne gospod podžupan Andrej Dra-
šček proti gospodu odlikovancu ter čita prav lep go-
vor. Ko je bil govor končan, na nazivni pozdravlji g.
župana z živilicami. Potem se podstava g. baronu in
odlikovanec v spodaj čakajočem kočijo in se odpeljata
v grad, kjer je bilo pripravljeno bogato kosilo za
magistrinje goste, ki su se ledili še le pozno v noben
veseli in židane volju.

Politični pregled.

V prvej soji državnega zborna, 16. t. m., objavljen je predsednik dr. Smolka Noviško za-
hvatal za voštika zborutec ob priliku rojstnega
dne Nj. Vladičanstva cesarice in praznovanja 600
letnega odkrta se Habsburgi avstrijski vladarji.
Novovoljeni poslanec grof Fr. Attoms, Gustav
Hirsch in dr. Vieguth so potem prisegli. Fi-
nancijski minister predložil je načrt za podporo po
povodni poškodovanju kraljom na Koruškem.
Poljedelski minister je predložil načrt postave
za urejanje reke Drave, pravosodni minister na-
črt postave glede zidauja sodnijskega poslopja v
Marchegg. Načrt postave o akcijskih družbah:
oddal se je odsek 24 članov. Dr. Roser je u-
temeljeval svoj nasvet, da so unapravi postava
zoper ponarejanje in pačenje brane in pijače;
nasvetuje, da se napravi za to posebna kolikot
mogoče ostra postava in uspešno nadzorevanje
v posebnih postajah. Tudi glede vedno množiče
se draginje živeča polaga vlad na sreč, naj u-
čini primorilci naredi. Ta nasvet, podprtih
tudi po dr. Kindermannu, izročen je bil odsekova
kazenskega zakona. Poslanec dr. Menger utemel-
jeval je potem svoj nasvet od občajenja kro-
njarstva in premakljivih kupljiških zalog. Dr.
Eixer je utemeljeval na to svoj predlog za iz-
danje postave glede varstva patentiranih uzorov in
znamk. Govornikov nasvet izročil se je po-
sebnu odsek 15. članu. Za tem je prišlo
na vrsto prvo čítanje Pacherjevega nasveta,
zavajotega vpletajo postavnih parebeld proti za-
peljevanju občinstva z rednim ponarejenjem ko-
likosti mnogih obrtnih izdelkov. Poslanec Pacher
nasvetuje: 1. da ima biti pri vsakem blagu v
zavitkih od zunaj zapisana možnost, za katero
predajojejam; 2. za tkanine, ki se v štrenah
prodajajo, naj se odmeri postava dolgot štren-
am; 3. naj se ovi, ki bi zoper to raviali,
smatralo, kakor navadni goljufi; 4. naj se naša
vlada z ogroško gleda prvo in druge točke spo-
razumi. Nasvet oddal se je gospodarskemu od-
seku, in sejša je bila potekla sklenena.

Pri posvetovanju finančnega proračuna od-
govoril je ministr za dočelno brambu, grof Wel-
lersheim, na dve interpelaciji glede preustroj-
jenja deželne drambje in razmor v Krivoši. Po-
slanec Matuš je na prvo interpelacijo odgovoril,
da se deželna brambu ne bude preustrojila,
vendar da so v upravnem oziru potrebne nekaterе spremembe, ki se izvršijo, ne da bi se s tem

finančno stanje države obtežilo. Poslanec Dumbi
odgovoril je pa minister glede druge interpelacije,
da je v Dalmaciji mir, a da je Krivošje čisto
prazno in da so oni, ki so prestopili črničarsko
mejo, nadejo povrniti v svoje prejšnje kraje.

Kakor se je Dalmacijo poroča, začasal je
namestnik pl. Jovanović pred kratkim časom,
da ima biti v notranjem dopisovanju uradni jezik
v Dalmaciji nemški. To je razdražilo Dalmatince
zelo in govoriti se, da se ne bodo dalmatinski
poslanci prej udeležili državnega zborna, dokler
se oni ukaz ne prekliče. Od druge strani
se pa poroča, da se bodo dalmatinski poslanci
vsakokrat udeležili nej državnega zborna, a da bodo
zoper tako ravnanje ostro postopili. Je-li bilo
treba še tega prepira?

Po smrti Gasabette začelo se je na Frans-
coskem precejšnje gibanje zoper republiko all
Jugovlado. Časnik „Gazola“ spodbuja v Gorici
živečega grofa Chamborda, naj si izvaja svojo
krono, kar Francija se mora rešiti republike;
če pa on neče učiniti, bodo Francija dragega
prince iskalci. — Izdal je pa prince Napo-
leon razglas, v katerem poudarja, da je potre-
bno republiko predvrgniti, ker gre vse slabio;
predsednika naj voli Jugovlado itd. Toda vladata ga
je dala v zapor in je izjavila v zbraneči, da
bodo strego na to pazila, da spoljuje usklad
državni zakon, tudi prije Napoleon. Vsled akto-
na francoske zbornice morajo vse člani omiljih dru-
žin, ki so kedaj v Franciji vledale, zapustiti
Francosko, Algerijo in kolonije francoske ter se
ne smejo tje povrniti.

Protičlavstvena demonstracija v Italiji se
vedno množi, dusi naši listi ne poročajo več
novega o tem in si italijsanka veda vsej na
videz trudi, da bi jih zapredila. Vseh teh po-
balinskikh demonstracij popisati in omonti ni
mogoče v tudi ni potreben.

Z Angleškega se poroča, da je zborui mi-
nisterski predsednik Gladstone, Slovancem zelo na-
klonjen gospod. Najbrže se je bil predsednik s
delom in uradnimi opravili, kar je pouzdročilo,
da ni mogel spati, vendar mu je po novejših po-
ročilih zoper odleglo in nadejo se, da knasel
popolnoma ozdravi.

Herzegovski begunci, kateri so iskali za-
vetja v Črniči, naprošili so kneza, naj jih
sprejme kakor svoje podložje, ker se ne marajo
vrniti v domovino. Iz Črnoče se poroča dalje,
da so voljeni ministri Rodanč, Plamenac in Ce-
rovč odstopili, ker se ne morejo sporazumi z
novoinvenčenim ministrom Bužo Petrovičem.
Knez Nikita ni še sprejel odpovedi in ne znamo,
kako bo to pršanje rešil.

Poročali smo že, da sli v Srbiji dve stran-
ki, Rističeva in vledala. Kralj Milan si zelo pri-
zadove, vladni stranki zaupanje med Jugovlado
pridobiti. Izdal je poseben ukaz, v katerem se
toplo zahvaljuje ministru predsedniku Piročancu
in drugim za njihovo marljivo in veselno delo-
vanje. Vsled tega imenoval je nekatera za dr-
žavne sovetnike, drugimi pa podelil križ Takov-
skoga reda. Je-li to postopanje kralja previdno
ali ne, bodo bodičnost kata.

Domače stvari

P n gospode, ki se dobili ktere „Soci“
številko na ogled, prosimo, naj nam tjo vrnejo, ako
se ne hotete narediti; če pa obdržate in ostanejo
zvesti narodni, nam je še ljubko —

Opričništvo „Soci.“

Gospod Avgust Jakopič, prieval pri okro-
žni sodnici v Gorici, postal je okrajni sodnik in Bol-
čan, — besutamo g. novoinvenčenemu sodniku in Bol-
čanom, da dobitjo marljivega in veselne
znamenjajočega sodnika.

Cesarjevič Rudolf in njega prevzetičena se-
prega Stefanija sta bila nomenocna na potovanje
v Jatore dežele. Ker je bil v Avstriji letos veliko
potovanje, je cesarjevič potovanje odločil in ukazal, da
se stroški za potovanje nameniti razdeliti po potov-
nici puškovodnem deželam. Slave!

V gorilski čitalnici imeli smo v sredo 17. t. n. lap zetar. Odbor je le štrelj naredil: Kdor mangu da, vsečem kaj da, in priredil nam je godbo, petje, igre na glasoviru, šalji prizor, letorico in ples. In s tem je ugodil vsem. Vsač tako smo sodili po župnijskih občinah državnikov, ki so se zbrali v Škofjeloški štavili. Gospa Podgorička nručila si je na vseč te bolj slavo, ki jo urava kat redka umetnost na glasoviru. Susebno nam je po razvencelito petje, kojega smo učili let tako ječko pogresali v naši čitalnici, razveselilo nas je tem več, ker je naše vojstvo takor doseglo, da v Gorici med Slovenci zdaj al možete izbrati mestnega posvetnika zborja. In vendar smo ga zbrali v sredo večer in bili med u njim prazniki. Ljubljana do stvari je hrgala, volja prema župnijskih župnikov in je posebno pospešila. Hvala gg. perecju in ja posebno pospešila vospodji g. Mercini, ki se ni ustreljal tretja in na mne je v razmerju prav kraljevsko časno zbor zbral in ga dejalo izbrati. Kar svavnost izbranih nas je vsegini zbor (ki je gospodin in 14 gospodov), ki je moral na skrbno spoznavanje "Zveznikarje" ponaviti in občetovo bi jo bilo tudi se v treči radi postolično. Upravo, da nekdo župet razveseli se svojim mestom. Šalji prizor z avtopevom: "Kraljev in črvenjarje" pastunčna časna, ki jih je vrnil za časno dobro. Kaj tasega bi da včakrat radi videti in alički. Gleda godbe hi želeli, da bi svoj program delo prenesti na te svetila pri vsaki reselicu iste skrbnosti. Radita mitat! Ples je bil jaka živahn, kar morabbi se noben prit ples v čitalnici. Kadetijo je plešalo 39 parov.

Gorilski godba se je začelo raziskla. Ker so namreč godbi 1000 gl. na leto odigrali, ne godci odlečno izbrali, da nečeto več gesti ter zo instrumentom in obliko zagospodili sasaj poseli. Ta tod je bila le tega poveča prav barva seja mestnega zastopa.

Nova avtopev repertoar. Pisatelj "Corriero rega" vrednega članka v 5. št. od 17. t. m. ne posamezo osebno, a po vsebini dolgega spisa bi sodili da nima obča, omikanega mesta, ampak mesto, dolgoletno žensko. Zdi se nam, da bi delali krivico kateremu koli izkušenemu mesto, aki bi se drauli mislišti da more spustiti tako smodno sestavek, kotor je ozemljeni članek: brez glave in brez nog, v napravi pa naravljajo v človeškim pravom, s uplošč in dečate zgodovino, nasičen strupenega obrazovanja, brez jasnih pojmov o narodnostih in narodnih pravilih, ačk, sploh res tak, kakoršen more priti iz strančakega posca. Pomisljujmo vreden je vsak narod, ki nima mest, da bi mu pisali pomemben list, ki mora izpolničiti, da ga uči politične modrosti. Dokler hudi "Corriere" te pot, mislimo, da bi mu pravico delali, aki bi njegove besede resno jemali, aki bi jih hoteli umetiti kot popolno odziv njegovega prepetanja. Mislimo, da "Corriere" prav sodimo, ako go stavimo v tisto vrsto luh, v katerih je najbolje —mokati, dokler se more.

Točko pa amemo reči gorilskim somestnim italijanskim narodnostim, da nko mesto za novim listom in začetjo boj proti mirnemu Slovenscu brez kakrškega pametnega razloga, ne bo nujn mestna blagajna in a ni bogatje in novo pokopališče niti bojje. Gorilski panueli Italijani naj primijo one somestne za nino, ki začenjajo preprič, da bi se v tem poslabšala mizerija mestnega gospodarstva, ali pa da bi si pričeli pristavati in strukno, katero potrebujemo. — Novata lista odgovarja prav dobro pustju Italijan v tržaškem "Juppariziu" v dopisu iz Tolminu. Ako ga sami Italijani ne marajo, potem lahko tudi mi ostremo brez njega in njeni vrtbarj.

Katoliško-politička čitalnica v Čepovantu vabi svoje udeležence obdelano boru, ki bo dne 21. januarja t. i. ob 8. popoldne zavadičev protestnik. Obbor.

Gorilskemu dopisniku, ki nas je brez stvarne podlage v tržaškem "Citilniku" od 4. jan. t. l. sumničil pred svetom kot take, katerim ti veliki za resnico, zato da bi nebe oblepljal v zadevah gorilskoga pokopališča, odgovarja v 5. št. od 16. jan. stanu gorilski dopisnik omenjenega lista in pravi, da "Sota" je potrdila prerasčinje in prestvarne reči o gorilskem pokopališču in naj bi izvrševala na pokopališči potreboče poprave čez das in ne posodi, da bi ne ustavljal med mestnimi nepotrebnimi hrup. Pa vse to je bok v stenu pri dopisniku, ki nima česa za to, da, če je treba, jutro nas bo žepet snemal, kakor da se nihlo med tem niti prigodi. Trda koča včasih smuti obvaruje.

G. Andrej Dražiček, učitelj v Vertobji, dobil je od M. Velitanča pravstvenega cesarja srebrni kriš z kronto za zmagle. Cestitamo g. učitelju, da so njegove usluge in njegov trud priznane na najvišem mestu.

Gospod I. Tomičič, okrajski sodnik v Krku, dr. Eugen Pilz t. l. svetniški tajnik v Trstu, in Filip conte Dandolo, okrajski sodnik v Tržiču, imenovani so za deželné sovetnike pri deželni sodniji v Trstu.

Počitna hraničarska so bile 12. t. m. otvorjene. Udeležitev občinstva na Dunaju in po pokrajnah

avtočrkah bila je prav živahn. Na Dunaju so bile vsečke knjižice v vseh vrstah razdane. Tudi v Gorici je bil zvetelek dober.

Davkaraki uradniki v Kanalu dalihi so od visokega c. k. finančnega vod-čka v prvemu polvalenem dekretu za pridno pobiranje cesarskih dakov v letu 1682. —

G. F. Borghi-ju, okrajsemu sodečku v Sežani, kateri je bil včetve let sodnik v Ajdovščini, je podali prevesteli cesar v priznanje imoulogetnega in zvezstega alzgovarja časov in zunanjščev delčevje sodnije.

Impod Melc, se nam piše: Na novo leto je bilo viden pri nas svetkovni jugec (pričink): 16. t. m. smo dobili po dveh svetkovih. Nismo torej včetve slabši od Bicer, ki se posameža s svojim svetkom. Te naj ne budi v porteku tu dočnoj ujetnik medščanom, ki nistajo, da živimo v Boži kleti, Sibiriju.

Kobaridska čitalnica uspavila dne 21. januarja t. l. ob 7. ur. zveret besedil v g. Žganovih prosturjih. Sporet: 1. Petje: Novaci, moški zbor. 2. Govor. 3. Petje: Svet, mešan zbor. 4. Štemphar mlajši, gluma v 1. dejanju. 5. Petje: Veterani, čverterop. 6. Kočnač iz Kraja, igra v 1. dejanju. 7. Petje: Matični, moški zbor. Vstopina 20 kr. — Po delu prosta zavaba in ples. — K oblinje vležežiti vključu vabi. Odbor.

In Vipave se nam poroča, da je bila priredila tamboša pokladničnica društva ručnega, križa dobrodelni bazen, pri katerem se je učnalo 100 gl. Češtega dobrodelna v društvu blagi mučen. Mnogo so prispomogli v ta svetki gospode v gospodinje iz tega. Bazen je bil prav dobro obščan in je bila cesarska pesen, katero je godbo poslovila, z veliko živahnostjo sprejela.

V seji finančnega odseka 16. t. m., v kateri se je pretresoval prostost pravosodnega ministarstva za leto 1683, pritoževal se je naš poslanec dr. Tončki pri točki "spoljna novih zemlj, Škofski knjiži", da napreduje večjih teh potrebnih knjig v Gorici, Gradlje in drugem, posebno pa v slovenskih krajih počasne dežele, kako počasno in sicer za zadeti, ker se uporablja v ta namev premožno osobje in očakindine za delo preumjetnega. V Tolminu so niso zemeljsko knjige vpeljane, točno ni kujujivo. Govornik priporoča za tega deli zboljšanje platu in pomembnejšo osobjo v Primorju v ta znamen.

V noči med 11. in 12. t. m. je zmrzl za Gabrovom na poti, ki pelje iz Trsta v Štendole, kmet Tone Pičje. Peljal je trdn v Trst ter se vrnil južni v kuni barji domov. Bil je prav pridom in skrbljiv obč. in zapustil je včetve nepreklicnih otrok.

Z deželu smo dobili dopis, ki z živimi barvanimi in na počitih restuščega dogodka pojasnjuje, zakaj na Gorilskem družba sv. Mohora ne napreduje, ter sklep z besedilom: "Prav imas, "Sota", ko praviš, da je nečelihedni ali malomorski križ, da gre pri nas družba sv. Mohora takovo pot". Gospode, ki imajo pri tem opraviti, prosimo, naj zanaprej z dejanjem dokazajo verodostojnost tega stvaka.

Dopolnilne volitve v tržaški mestni zbor so izpadle za vladu nepravilno. V drugem razredu je zmagal progressor Artelli s 139 glasovi proti Barštu, ki je dobil 77 glasov. Novo politično društvo, ki je bilo ustanovljeno proti "Progressu", ni se počazalo dovolj močno. Kako poskušanja pride na stran, tržaške vlade pa zdržajo na vrsto, pravi "Edino" t. 2? — Moguče, da se kodaj spomni, da v Trstu je okoliči 2. včetve narod slovenski.

Tržaški "Sokol" imel je 14. t. m. ubran zbor, v katerem so bili voljeni g. Gjuro Vučković predsednik, g. dr. Loriga, dr. Trnjajšček, Kavčič, Seker, Čukel, Inamo, Kršlja in Paternost, koli odborniki. Društvo napreduje prav dobro, kajti že sedaj šteje nad 200 članov in ima mal 500 gl. premičenja.

G. Karol Beinalt, predsednik tržaške zbornice v Trstu, ravnatnik velikanskega "Stabilimento" itd., imenovan je član gospodske zbornice. G. Beinalt je bil navadil komi, ki je včetve svoje marljosti prisel je lo do bogastva, ampak tudi do večje stvari, kajti odlikoval je bil večkrat, posebno po trž. razstavi, z visokimi redi. Pri tej priliki nam je omenil, da so bili imenovani v gospodsko zborstvo tudi g. graf Karol Grue, general križa, g. tajni sovetnik in grashčak baron Biesenfeld, selecijski načelnik Czedil in grashčak Stanislaw vitez Rohmannski.

Srečno ogrodje rudoščega križa, se podpisuje prav marljivo, kakor se nam poroči. Ker stanejo sredce le 6 gl. 50 kr. in ker igrajo trikratna na lotu z dobitki gl. 20.000, 50.000, 25.000, 10.000 itd., jih vsakdel red kupuje, kar se tako ogre dragim promesam. V Budapešti je prodajanju že dovoljeno; konec tedna bo tudi na Dunaju.

"Reform", daniški list, ki zagovarja slovensko red v nemškem jeziku in ki ima lego prilogu

"Slav. Rundschau", v kateri prinaša prevode iz raznih slovenških jezikov, je v zadnji številki z različnim blagom dobro založena.

O ponarejanji in pačenji vina.

II.

Kdor pozus grozno moč žveplene kislino, kar tako narod z vso pravico imenuje hudičovo olje, ker razjeda ne le meso, ampak tudi kosti, sa počije po človeku, mora oboditi tako brezvestnega, ki dodavajo v na žveplene kislino, le da ostaja bolj stavovito. Znano je, da se vina žveplja, Navalna rabi, vinoreci za žvepljanje pozunaju žveplene trakne. Pomisli, ki moramo, da navadnemu žveplju je v naravi kaj pogosto primetna arsenska, grozna strup. Ko žveple gori, razvija se iz njega žveplena sokislina in enem tudi uršenilika, ki je za vinopivca pravi strup. Zato je treba paziti na to, da se že mora žveplo robiti, da je žveplje čisto. Tako imenovan žveplje, ki mora biti včasih v kiselini, ter postane žveplena kislina. Ta se končno spoji s kajlem vinškega kamna (grampu). Ko pa ves kajl pojde včasih preprosto žvepljanje, naberje se silno mnogo žveplene kislino v vino, katera proučreže, da vinopivca glava bolli, da mu krv v glavo sili, da bi bijava. Če pa daje takoj močno žveplena vina, zgodi se mu, da doči omotno bolezni, deliranti trevacem imenovan, katera mu stalno omata čutnice in možgane, ter proizvodi, da pivek končno od mrtvuda v usognjenem zasedetku svoje revne življene.

Je tudi druga pot, po kateri se zgoditi, da vino po žveplja diši. Znano je, da se tektorjevi vojnikujejo proti grozilji gajilji ali plesnoj bolezni z žvepljem. Zato diktijo zelo po žveplju posebno oso mlada vina, ki so nepravljena iz grozilja, sa je močno ali pa pač pogoz v Jasoni žveplalo. Tako vino proučreže, da se iz želodeča človeku zdrogajo (ali kječa) in da ima veliko vetrov. Ta nepravljena diša se labiko odpravi iz želodeča vina in tem, da se vino pretvori v drug močno žvepljeni sod.

Kako brezvestni so nekateri vinski sleparji, poznamo le tega, da imajo nekatera poslovna francuska, grška in piemontska vina do 3% žveplene kislino v sobi! Da spoznamo, ali je vino ustrezljeno z žveplene kislino, moramo paziti na okus, da tako vino je žvečega okusa, katerega čuti človek posebno v gluti, ko tako vino pit. Da se pravljeno, ali se nahaja v vino prosta žveplena sok-silus, treba je včasih nekoliko vijolje (prečni ali pa tudi suhih), ki se v zapesti posodi nad vino obesijo. Imi vino v sebi le kolikšaj žveplena sok-silus, počancu vijolice takoj bleže, in tu je izpostavlju zopet zeleno.

Nekateri vinoreci dostavljajo vino, da postane bolj čisto, in posebno črenino vino, da je bolj lepo temno barve, golau (Alau). Ta pa proučreže, če ga je prav v vino, slabosti v želodcu in celo dolegajoča črevna bolezni. Golau moremo precej lahko dokazati v vino, ko takoj vino pit. Da se pravljeno, ali se nahaja v vino prosta žveplena sok-silus, treba je včasih nekoliko vijolje (prečni ali pa tudi suhih), ki se v zapesti posodi nad vino obesijo. Imi vino v sebi le kolikšaj žveplena sok-silus, počancu vijolice takoj bleže, in tu je zeleno obesijo. Če vijolje potem v to grščo nekoliko svilenčenega kisa, spremeni se barva v modro-sklerasto-tenu bovaro.

Maga e zija ni zdravju nevarna; v nekaterih vinih se nahaja včetve, v drugih pa ne, navadno se je do 0-11 do 0-15 gramov v litru vina. Ledeni rožnji kovi in nahaja se v vino tudi nekaj želaza, katero v naravil sicer silco majhni močnini služi človeku v zdravju. Želaza pride v vino tudi po včetvi, da se vino pretaklja v nesnažnih posloših, v katerih se zaznajo želazne, katero se zdravje, posebno očenu vino, katero se žvepla. Žveplje se kaj rado apoi z želazo in postaja včetve tega, ta si žveplje zdrževanje in vodenje, kar dela, da vino surdi po gojiljih jajec.

Nekateri brezvestni se podnjujejo celo svinčenega sindikorja, s katerim sledijo cikasta vina. Svinčeni sindikor je hudi strup, ki razjeda slike kože želudca in črev, ter napravila visopivce hudo blijavajo in dolgorajno drisko. Svinčen pride v vino tudi tako, da se izpirajo steklenice s svinčenimi kroglicami, kar se je redkaj sklenilce za čistjanja botelj prav pogosto godilo. Ako ostane le eno zrnicu v steklenici, dovolj je, da je vino, katero se v njo vlije, ustropljeno, ker razne vinske kislino raztopijo svinec.

Ostropijevanje vina s svincem moremo kaj lebko dokazati s tem, da vlijemo v tako vino nekoliko žveplene vodenca, kateri takoj proučreže, da se useje na dvo posode, v kateri je vino, črna gosenica. — Če je vino arselit dostavljeno, se spozna to s pomembno žvepljenega vodenca, ki storci, da se zbere na dnu posode, v kateri je vino. Žveplje se tudi z vinsko kislino razstavlja, da ostane vino bolj stanovitno, dostavljajo mu posebno po Nemškem zelenčiu kislino, katera je v vini meri nevaren strup. Svetločrno kislino kemičar kmalce spozna, če vlije do-

Vabilo na podpisovanje.

Loterijsko posojilo društva

ogrskega rudečega križa

pod najvišnjim pokroviteljstvom Njih c. in apost. kralj. Veličanstev.

Posnetek iz načrta za srečkanje:

vsako leto bodo 3 žrebanja: 1. marca, 1. julija, 1. novembra.

Glavni dobitek **120,000 gld.** prost davka,

gld. 50,000; 25,000; 15,000; 10,000 in mnogo postranskih dobitkov,
najnižji dobitek 6 gl., rastec do 10 gl.

Namen posojila

je ta, da se osnova zalog za oskrbovanje in podporo ranjenih vojakov in njih sorodnikov.

Keristi posojila:

vsaka srečka, katera je bila z najnižjim dobitkom izžrebana, igra pri vseh poznejših srečkanjih za premiju in telja po tem takem kot
na 51 let glaseca se promesa, prosta kolka in pristojbin

V smislu to loterijsko posojilo zadevajoče postave (Post. člen XLI, 1882) so srečke in dobitki prosti kolka, davka in pristojbin.

Poročilo.

Loterijski zalog, katerega je treba za izplačanje dobitkov in za amortizacijo (zaporedu poplačevanje) posojila, obstoji iz brez v denar spremenljivih vrednostnih papirjev, na ktere se sme naložiti sirotinski denar in bude oskrbovan od mešane kompozicije, katera predsednik je zimerom začasni od društva izvoljeni in po Nj. Veličanstvu potrjeni predsednik društva rudečega križa v deželah sv. ogrske krone.

Vrh tega se ustanovi zarad trdnejšega zavarovanja loterijskega posojila rezervni zalog, kateri bude znašal na podlagi letnih obresti po 5 od sto po pretekli amortizacijskem obroku v okroglem številu 3,000,000 gld.

Gledé na keristi načrta za srečkanje, na brezvonomo gotovost in domoljubni namen je ta popir priporočila vreden kot najcenejši, najgotovnejši in najkoristnejši srečka.

Javno podpisovanje na 400,000 sreček bude

v ponedeljek 22. januarja 1883. po kurzu 6,2 goldinarjev

začasna na vse raznajnjevem mestu za podpisovanje zarad več složnosti podpisovalcev še pri naslednjih mestih na Dunaji:

Breitner & Jonientz, L. Am Hof Nr. 5,
Heinrich Braun, Kohlmarkt 24,
Anton Czajek, Kärntnerstrasse 3,
Franz Eckert, Schottenring 14.
Feliz Epstein, Stock-im-Eisen-Platz 3,
Freund & Co., Kärntnerstrasse 40–42,
M. J. Geth, Kohlmarkt 5,
E. J. Heimann, Söhne, Kärntnerring 3,
August Körner, Goldschmiedgasse 7,
Kohn & Alter, Kärntnerstrasse 19,
Leopold Langer, Kärntnerring 1,

Landauer & Co., Zur neuen Fortuna, Wipplingerstrasse 30,
Isid. Landauer, Kärntnerstrasse 14,
E. Landauer, Kärntnerstrasse 26,
Mayer & Vogel, Graben 21,
Nytral & Co., Kärntnerstrasse 23,
Porges & Co., Augustinerstrasse 2,
Scheihammer & Schattera, Kärntnerstr. 20,
Anton Schey, Jr., II., Fraterstrasse 24,
J. H. Singer, Schottenring 4,
M. A. Spitzer, Graben 12,
Werner & Co., Wipplingerstrasse 45,

V KRONOVINAH

tudi pri vseh velikih bankah in meajalsteh

za časa navadaht uradnih ur; tudi se bodo tudi uže prej raznajnja sprejemala.

P O G O J I.

1. Podpisana cena znaša gld. 6,50 a. v. za vsako srečko, od katerih se morata 2 gl. za vsako srečko, v gotovini hrzo položiti ko se kdo za podpis naznani. Ostali sreček gl. 4,50 a. v. se more tri dui po raznajnem razdeljeni sreček plačati. Od plačil, ki se bodo vrnila po tem dnu, se mora podpisovalec 6% obresti plačati in mora vplačiti vsoj do 20. februarja 1883. izvršiti.

2. Če se podpisuje več sreček, nego jih bo na razpolago, se število podpisanih sreček primerico začira in ogleško akcijsko društvo delne banke si pridrža pravice, da doleti način razdeljenja.

3. Upakila, ki se je izvrnila pri podpisovanju in ki bi vselej omnenjeno začlanjanje podpisanih sreček postala prosta, se porabijo kot doplačilo dočasnemu podpisu prispevajočim srečam. Če je treba vplodno uplatiti še kateri doneskov, se morajo plačati v obroku pod 1. št. raznamovinem. Če se plačati po drugi strani kak preček, se kaj izplači.

4. Oglaša se podpis se napiše na vse namen pripravljene formularje, kateri se dobivajo brezplačno pri podpisovalnih mestih. Vsak podpisovalci debti proti naznanki, da se je oglašil za podpis, in ako je plačil 2 gld. a. v. za vsako srečko, kakor je določeno v št. 1., od določenega podpisovalca mesta izdano dokaznico o podpisu, z katero se izčrpio po dovršetku razglasjenju podpisovalca prave srečko.

PRVO ŽREBANJE 1. MARCA 1883.

Glavni dobitek gld. 120,000.